

OBSAH

PŘEDMLUVA

9

1. CHARAKTERISTIKA A DRUHY DERIVÁTŮ..... 13

1.1	EKONOMICKÝ, PRÁVNÍ A ÚČETNÍ ASPEKT VYMEZENÍ DERIVÁTŮ.....	13
1.1.1	EKONOMICKÁ PODSTATA DERIVÁTŮ.....	14
1.1.2	PRÁVNÍ VYMEZENÍ DERIVÁTŮ.....	21
1.1.3	ÚČETNÍ VYMEZENÍ DERIVÁTŮ.....	27
1.2	STRUKTURA DERIVÁTŮ.....	33
1.2.1	DERIVÁTY PODLE DRUHU RIZIKA A PŮDKLADOVÉHO INSTRUMENTU.....	34
1.2.2	DERIVÁTY PODLE CHARAKTERU PRÁVA.....	37
1.2.3	DERIVÁTY PODLE FORMY OBCHODOVÁNÍ.....	38
1.2.4	DERIVÁTY PODLE DOBY SPLATNOSTI.....	39
1.2.5	DERIVÁTY PODLE MOTIVY VYUŽITÍ.....	39
1.3	METODOLOGIE STATISTICKÉHO VYKAZOVÁNÍ DERIVÁTŮ.....	40
1.3.1	VYJADŘOVÁNÍ VELIKOSTI DERIVÁTOVÝCH OBCHODŮ.....	40
1.3.2	ČASOVÉ HLEDISKO PŘI STATISTICKÉM VYKAZOVÁNÍ.....	44

2. FORWARD RATE AGREEMENT..... 47

2.1	PODSTATA FRA.....	47
2.1.1	SUBJEKTY SJEDNÁVAJÍCÍ FRA.....	48
2.1.2	FRA-OBDOBÍ.....	50
2.1.3	NOMINÁLNÍ HODNOTA FRA.....	51
2.1.4	MÉNA FRA.....	51
2.1.5	REFERENČNÍ ÚROKOVÁ SAZBA.....	51
2.2	PODSTATA PLNĚNÍ Z FRA A JEHO VYUŽITÍ.....	52
2.2.1	VYPOŘÁDÁNÍ FRA KONTRAKTŮ.....	52
2.2.2	ODVOZENÍ VÝŠE PLNĚNÍ Z FRA.....	53
2.3	OHODNOCOVÁNÍ A OCEŇOVÁNÍ FRA.....	54
2.3.1	HODNOTA A CENA PEVNÝCH DERIVÁTOVÝCH KONTRAKTŮ.....	54
2.3.2	VYMEZENÍ PODMÍNEK DOKONALÉHO TRHU.....	55
2.3.3	PRINCIP URČENÍ VÝŠE ROVNOVÁŽNÉ FRA-SAZBY.....	56
2.3.4	PRINCIP STANOVENÍ HODNOTY FRA.....	60
2.4	MOŽNOSTI VYUŽITÍ FRA.....	62
2.5	VÝVOJ TRHU FRA.....	64

280

3. SWAPY 67

3.1	INSTRUMENTY PŘEDCHÁZEJÍCÍ SWAPŮM	67
3.1.2	PARALLEL LOAN	67
3.1.3	BACK-TO-BACK LOAN	69
3.2	ANALÝZA TRENDŮ NA SWAPOVÉM TRHU	71
3.2.2	STRUKTURA ÚČASTNÍKŮ TRHU A JEJÍ VÝVOJ	71
3.3	CHARAKTERISTIKA SWAPŮ A PŘEHLED JEJICH ZÁKLADNÍCH DRUHŮ	74
3.4	ÚROKOVÉ SWAPY.....	76
3.4.2	KUPÓNOVÉ SWAPY	76
3.4.3	BAZICKÉ SWAPY.....	77
3.5	MĚNOVÉ SWAPY	78
3.6	AKCIOVÉ SWAPY	80
3.7	KOMODITNÍ SWAPY	80
3.8	ZVLÁŠTNÍ DRUHY SWAPŮ.....	81
3.8.2	KOKTEJLOVÉ SWAPY (COCKTAIL SWAPS, MULTI LEG SWAPS)	81
3.8.3	REVOLVING SWAP FACILITIES.....	83
3.8.4	FORWARD SWAPS	83
3.8.5	ZERO BOND SWAPS	84
3.8.6	AMORTIZAČNÍ SWAPY	85
3.9	OCEŇOVÁNÍ A OHODNOCOVÁNÍ SWAPŮ	86
3.9.2	CENA ÚROKOVÉHO SWAPU	86
3.9.3	HODNOTA SWAPU.....	89
3.10	MOŽNOSTI VYUŽITÍ SWAPŮ	89
3.10.2	ZAJIŠTĚNÍ PROTI ÚROKOVÉMU A MĚNOVÉMU RIZIKU	90
3.10.3	SPEKULACE	95
3.10.4	SNÍŽENÍ NÁKLADŮ NA ZISKÁNÍ KAPITÁLU	95
3.10.5	DOSAŽENÍ DODATEČNÝCH ÚROKOVÝCH VÝNOSŮ	99
3.11	MOŽNOSTI PŘEDČASNÉHO ZRUŠENÍ SWAPU	99
3.11.2	UZAVŘENÍ POZICE PROSTŘEDNICTVÍM SWAPU OPAČNÉHO	99
3.11.3	PRODEJ SWAPU NA SEKUNDÁRNÍM TRHU	100
3.11.4	JEDNOSTRANNÉ ZRUŠENÍ SWAPU.....	101
3.12	NĚKTERÉ PRÁVNÍ ASPEKTY SWAPOVÝCH KONTRAKTŮ	101
3.12.2	SWAPOVÉ SMLOUVY.....	101
3.12.3	UZAVÍRACÍ ZAPOČTENÍ	102

4. SYSTÉM OBCHODOVÁNÍ BURZOVNÍCH DERIVÁTŮ 105

4.1	DERIVÁTOVÉ BURZY	105
4.1.1	ČLENSTVÍ NA DERIVÁTOVÉ BURZE	106
4.2	SUBJEKTY BURZOVNÍCH DERIVÁTOVÝCH OBCHODŮ.....	108
4.3	CLEARINGOVÝ DŮM A JEHO FUNKCE V BURZOVNÍCH OBCHODECH	111
4.3.1	DRUHY ČLENSTVÍ V CLEARINGOVÉM DOMU	111
4.3.2	MODELÝ ZAČLENĚNÍ CLEARINGOVÝCH DOMŮ.....	114
4.3.3	GARANCE SPLNĚNÍ SJEDNANÝCH OBCHODŮ	115

4.3.4	TRENDY V OBLASTI CLEARINGOVÝCH DOMŮ	117
4.4	PRŮBĚH BURZOVNÍCH DERIVÁTOVÝCH KONTRAKTŮ	118
4.4.1	MARŽOVÝ SYSTÉM FUTURES OBCHODŮ	119
4.4.2	PRINCIP ODVOZENÍ VÝŠE MARŽÍ U FUTURES	120
4.4.3	MARŽOVÝ SYSTÉM U BURZOVNÍCH OPCÍ	122
4.4.4	FORMA POČÁTEČNÍ MARŽE	125
4.4.5	HRUBÉ VS. ČISTÉ MARŽE	127
4.4.6	MODIFIKACE MARŽOVÝCH SYSTÉMŮ	128
4.4.7	ZHODNOCENÍ MARŽOVÝCH SYSTÉMŮ	130
4.4.8	DENNÍ CENOVÉ LIMITY	132
4.4.9	PRINCIP DENNÍHO VYROVNÁVÁNÍ ZISKŮ A ZTRÁT	135

5. FINANCIÁLNÍ FUTURES..... 137

5.1	DŮVODY VZNIKU A VÝZNAM FUTURES TRHŮ.....	137
5.2	HISTORIE FUTURES TRHŮ	137
5.3	ANALÝZA VÝVOJE FUTURES TRHU.....	139
5.4	DEFINICE FINANCIÁLNÍ FUTURES.....	146
5.4.1	FUTURES JAKO BURZOVNÍ KONTRAKT	146
5.4.2	SUBJEKTY FUTURES KONTRAKTŮ.....	147
5.4.3	SPLATNOST FUTURES KONTRAKTŮ.....	148
5.4.4	VELIKOST FUTURES KONTRAKTŮ	148
5.4.5	DRUHY BAZICKÝCH INSTRUMENTŮ	149
5.4.6	CENA FUTURES KONTRAKTŮ	149
5.5	PRŮBĚH FUTURES KONTRAKTU	151
5.5.1	VYROVNÁNÍ POZICE PROSTŘEDNICTVÍM POZICE ZRCADLOVÉ.....	152
5.5.2	VYPOŘÁDÁNÍ KONTRAKTU V DOBĚ SPLATNOSTI.....	152
5.6	OCEŇOVÁNÍ FUTURES KONTRAKTŮ.....	157
5.6.1	OCEŇOVÁNÍ FUTURES KONTRAKTŮ NA CARRYABLE ASSETS	158
5.6.2	VZTAH FUTURES CEN A OČEKÁVANÝCH BUDOUCÍCH SPOTOVÝCH CEN	167
5.6.3	BÁZE.....	175
5.7	DRUHY FUTURES.....	176
5.7.1	DLOUHODOBÉ ÚROKOVÉ FUTURES	177
5.7.2	KRÁTKODOBÉ ÚROKOVÉ FUTURES	183
5.7.3	AKCIOVÉ FUTURES	184
5.7.4	MĚNOVÉ FUTURES	185

6. OPCE..... 189

6.1	ANALÝZA TRENDŮ NA OPČNÍM TRHU.....	189
6.2	CHARAKTERISTIKA OPCÍ	193
6.3	ZÁKLADNÍ OPČNÍ POZICE.....	194
6.3.2	KOUPĚ KUPNÍ OPCE - LONG CALL	194
6.3.3	PRODEJ KUPNÍ OPCE - SHORT CALL.....	196

6.3.4	KOUPĚ PRODEJNÍ OPCE - LONG PUT	197
6.3.5	PRODEJ PRODEJNÍ OPCE - SHORT PUT	198
6.4	KOMBINACE ZÁKLADNÍCH OPČNÍCH POZIC	199
6.4.2	SYNTHETIC FORWARD.....	199
6.4.3	STRADDLE	202
6.4.4	STRANGLE	204
6.4.5	SPREAD.....	207
6.5	OCEŇOVÁNÍ A OHODNOCOVÁNÍ OPCÍ.....	211
6.5.2	VNITŘNÍ HODNOTA OPCE	211
6.5.3	ČASOVÁ HODNOTA OPCE	213
6.5.4	MODELÝ OCEŇOVÁNÍ OPCÍ	216
6.5.5	VLIV ZMĚNY FAKTORŮ NA OPČNÍ PRÉMII - ŘECKÉ PROMĚNNÉ.....	217
6.5.6	MEZE OPČNÍCH PRÉMII	219
6.5.7	MEZE PUT OPCÍ	221
6.5.8	PUT-CALL PARITA	223
6.6	MOŽNOSTI VYUŽITÍ OPCÍ.....	224

7. JINÉ OPČNÍ DERIVÁTY..... 227

7.1	CAP.....	227
7.1.1	CAP PRÉMIE	230
7.1.2	VYUŽITÍ CAP	231
7.2	FLOOR.....	234
7.2.1	VYUŽITÍ FLOOR.....	234
7.3	COLLAR.....	235
7.3.1	VYUŽITÍ COLLAR	236
7.3.2	ZVLÁŠTNÍ VARIANTY COLLAR	237
7.4	VÝHODY CAPS, FLOORS A COLLARS	239
7.5	OPČNÍ LISTY	239
7.5.1	CHARAKTERISTIKA OPČNÍCH LISTŮ	239
7.5.2	SROVNÁNÍ OPČNÍCH LISTŮ A OPCÍ	240
7.5.3	OPČNÍ LISTY NA AKCIE.....	241
7.5.4	CENA OPČNÍHO LISTU, ÁŽIO A OPČNÍ PRÉMIE	241
7.5.5	PÁKOVÝ EFEKT.....	242
7.5.6	VÝHODY A NEVÝHODY OPČNÍCH LISTŮ NA AKCIE.....	243
7.5.7	DALŠÍ DRUHY OPČNÍCH LISTŮ.....	244
7.6	SWAPTION	244
7.6.1	VYUŽITÍ SWAPTION.....	245
7.7	EXOTICKÉ OPCE.....	247
7.7.1	MODIFIKACE STANDARDNÍCH OPCÍ	248
7.7.2	OPCE VÁZANÉ NA VÝVOJ CENY BAZICKÉHO INSTRUMENTU	249
7.7.3	OPCE VÁZANÉ NA KORELACI VÍCE FAKTORŮ.....	251

8. KREDITNÍ DERIVÁTY	253
8.1 CREDIT DEFAULT SWAP	253
8.2 TOTAL RETURN SWAP	254
8.3 SPREAD OPTION	255
9. ÚČETNICTVÍ DERIVÁTŮ	257
9.1 PRŮBĚH ÚČETNÍHO ZOBRAZENÍ DERIVÁTŮ	258
9.1.1 PRVOTNÍ ZACHYCENÍ V DOBĚ SJEDNÁNÍ DERIVÁTU	258
9.1.2 ÚČETNÍ ZOBRAZENÍ V PRŮBĚHU DOBY DO SPLATNOSTI DERIVÁTU	259
9.1.3 UKONČENÍ DERIVÁTOVÉHO KONTRAKTU	261
9.2 PŘÍKLADY ÚČTOVÁNÍ VYBRANÝCH DERIVÁTŮ	262
9.2.1 POSTUP ÚČTOVÁNÍ DEVIZOVÉHO FORWARDU	262
9.2.2 POSTUP ÚČTOVÁNÍ FRA	265
9.2.3 POSTUP ÚČTOVÁNÍ ÚROKOVÝCH SWAPŮ	268
9.2.4 POSTUP ÚČTOVÁNÍ OPCÍ	273
SLOVNÍČEK	279
LITERATURA	293